

PEDİATRİ KLİNİĞİNDEKİ HEMŞİRE VE DOKTORLARIN, MÜZİĞİN KLİNİKTE KULLANIMI HAKKINDAKİ DÜŞÜNCELERİ

Sebahat Altundağ DÜNDAR¹

ÖZET

AMAÇ: Son yıllarda, ücretsiz tedavilere yönelik artan ilgi, tedavi yöntemi olarak müziğin kullanımını da artırmıştır. Bu çalışma, pediatri kliniklerinde çalışan hemşire ve doktorların müziğin klinikte kullanımını hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM: Tanımlayıcı tipteki araştırma, Ege bölgesindeki bir Araştırma ve Uygulama Hastanesinin pediatri kliniklerinde yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini bu kliniklerde çalışan 46 hemşire ve doktor oluşturmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden 30 katılımcı araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizi, SPSS 11.0 istatistik programında, sayı-yüzde dağılımları kullanılarak yapılmıştır.

BULGULAR: Katılımcıların %43.3'ünü doktorlar, %56.7'sini hemşireler oluşturmuştur. Araştırmaya katılan hemşire ve doktorların %43.3'ü pediatri servisinde çalışmaktadır. Katılımcıların %73.3'ü daha önce müzik terapisini duyduklarını belirtmişlerdir.

SONUÇ: Çalışma sonucunda, pediatri kliniklerinde çalışan hemşire ve doktorların, müzik uygulamasına ilişkin bilgi düzeyleri yeterli bulunmamıştır.

Anahtar sözcükler: Müzik uygulaması, pediatri, müzik

The Thoughts of Nurses and Doctors in Pediatric Clinics upon the Application of Music in Clinics

SUMMARY

OBJECTIVE: The increasing attention towards free treatment has also increased the application of music as a treatment method in recent years. This study was carried out in order to detect the views of nurses and doctors working in the pediatric clinics upon the application of music in clinics.

MATERIALS and METHODS: The descriptive thype research was carried out in the pediatric clinic, in a Research and Application hospital in Aegean region.. The population of the research was composed of 46 nurses and doctors working in these clinics. 30 participant who accepted to attend to the research composed the sample group. The survey form which was developed by researchers was used to gather the data. The analyses of data was done by using number and percentage distribution on SPSS 11.0 statistic programme.

RESULTS: 43.3% of the participants were doctors and 56.7% of the participants were nurses. 43.3% of the nurses and doctors who were involved in the study were working in pediatric service. 73.3% of the participants asserted that they had heard of music therapy before.

CONCLUSION: In result, the knowledge level of nurses and doctors working in the pediatric clinics was not found to be adequate in terms of application of music in clinics.

Key words: Music application, pediatrics, music

Tamamlayıcı ve alternatif tıp uygulamaları yüzyıllardır devam etmektedir ve ilk çağlardan bu yana müzik, bu tıp uygulamalarının devam eden bir bölümü olmuştur. Yazının kullanılmadığı kültürlerde, insanoğlu tıpta müziği kullanmıştır¹. Müzik, işitme yoluyla (kulakla) algıladığımız düzenli ve uyumlu seslerden oluşan, insanlara özgü ve insanın doğasında bulunan, estetik bütünü, süreci ya da ürünü ifade eden bir davranış biçimidir^{2,3}. Müzik, insan yaşamının her döneminde var olan bir kavramdır ve insan üzerindeki etkisinin çok yönlü olması, tedavide de kullanılmasına neden olmuştur⁴.

Müzik ile tıbbi tedavi girişimleri yüzyıllardır birçok kültürde farklı şekillerde var olmasına karşın, 20. yüzyılın ortalarında büyük oranda gelişmiştir. Son yıllarda, tedavi yöntemi olarak müziğin kullanımını artırmıştır ve bu durum, bir açıdan, ücretsiz tedavilere yönelik artan ilgiyi de yansıtmaktadır⁵.

Müzik ile tedavi (müzik terapi) mesleki tedavi ve fiziksel tedavi ile eş değerde olan bir sağlık hizmetidir ve bu tedavi müziğin terapik kullanımıyla fiziksel, psikolojik, algısal ve sosyal fonksiyonlarını içerir². İnsanlar arasındaki iletişimde ortak bir dil ve güç olan müzik, insanların duygularına yaklaşabilme, hissedebilme ve iletişim kurabilmelerinde önemli bir araçtır³.

Müziğin terapik etkileri, zihinsel özürü veya emosyonel (duygusal) sorunları olan çocukların ve erişkinlerin psikolojik rahatsızlıklarını belirlemede, bunlara bir çözüm getirmede yol gösteren bir iletişim aracı olmuştur³. Özellikle yoğun bakım, koroner bakım, kanser bakımı, doğum salonları, geriatri klinikleri, palyatif bakım ve ayakta bakım üniteleri gibi birçok sağlık bakım alanında kullanılmaktadır. Ayrıca, ameliyat öncesi, ameliyatta ve ameliyat sonrasında da bir girişim olarak kullanılmaktadır⁵. Müzik, özellikle stresli işlemlerden sonra prematüre

¹Pamukkale Üniversitesi, Denizli Sağlık Yüksekokulu, DENİZLİ, TÜRKİYE

bebeklerde sakinleştirici bir yöntem olarak belirlenmiştir ⁶. Müzik dinlemenin ağrı ve anksiyete durumlarında rahatlatma gibi geniş oranda terapötik etkileri; ⁷ prematüre bebeklerde kilo alma, emmede artma, hastanede yatmanın azalması gibi uzun dönemli etkileri ve oksijenasyon, kalp atımı, davranış değışiklikleri gibi kısa dönemli fiziksel yanıtlar üzerinde pozitif etkileri olduğu bildirilmektedir ⁸. Araştırma sonuçları, homeostazisi oluşturmada, fiziksel ve davranışsal durumları geliştirmede, hastanede kalma süresini azaltmada, bebek-anne etkileşimini geliştirmede, uyanlara karşı toleransı artırmada, besleme becerilerini öğretmede prematüre bebekler için müziğın etkisini göstermektedir ⁹. Hemşireler ve doktorlar, pediatri kliniklerinde ailelere, sorunlarla baş etmelerinde ve aile-bebek arasındaki ilişkiyi sağlamada müzik terapisini kullanarak anne bebek bağlanmasının sakin bir ortamda gerçekleştirilmesinde önemli bir role sahiptirler.

Bu araştırma, pediatri kliniklerinde çalışan hemşire ve doktorların müzik terapisi hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı olarak yürütölen araştırmanın verileri, Mart-Nisan 2009 tarihleri arasında araştırmacı tarafından oluşturulan anket formu ile toplanmıştır. Anket soruları literatür taranarak hazırlanmış ve uzman görüşü alınmıştır. Anketler, bireylerin çalışma ortamlarında yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak doldurulmuştur. Görüşmeden önce bireylere araştırmanın amacı açıklanmış ve sözlü onamları alınmıştır.

Araştırmanın evrenini Ege bölgesindeki bir Araştırma ve Uygulama Hastanesinin pediatri kliniklerinde çalışan 46 hemşire ve doktor, örneklemini ise araştırmaya katılmayı kabul eden 30 katılımcı oluşturmuştur.

Verilerin toplanmasında araştırmacılar

tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 11.0 istatistik programında, sayı-yüzde dağılımları kullanılarak yapılmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların tanıtıcı özelliklerinin incelenmesi;

Katılımcıların %56.7'sini hemşireler, %43.3'ünü doktorlar oluşturmuştur (Tablo 1). Araştırmaya katılan hemşire ve doktorların %43.3'ünün pediatri servisinde çalıştığı Tablo 1'de görölmektedir.

Katılımcıların %73.3'ü daha önce müzik terapisini duyduklarını ve %23.3'ü müzik terapisini duydukları yer olarak sağlık çalışanı arkadaşlarını, %16.7'si televizyonu belirtmişler.

Araştırmaya katılan hemşire ve doktorların, %76.7'sinin çalışma ortamlarında sürekli olarak müzik yayını istedikleri tespit edilmiştir (Tablo 2).

Katılımcıların %90'ının servislerindeki hastalara müzik terapisini önerdikleri ve %60'ının müzik terapisinin hastalara her gün uygulanması gerektiği görölmektedir (Tablo 3).

Katılımcılar, müzik terapisinin uygulanması düşünölen durumlar olarak %30 anksiyete, %20 ağrı ve %16.7 preoperatif dönemdeki hastalar şeklinde yanıtlamışlardır (Tablo 4).

Tablo 5'te araştırmaya katılan hemşire ve doktorların, müzik terapisi hakkındaki düşünceleri görölmektedir. Katılımcıların, %96.7'si müzik terapisinin ağrıyı azaltmaya (madde 1), %93.3'ü hastaneye yatmada baş etmeye yardım ettiğini (madde 2) ve tamamı müzik terapisinin tıbbi tedavi alan çocuklarda dikkati başka yöne çekmede etkili olabileceğini (madde 3) belirtmişlerdir. Hemşire ve doktorların %80'i müzik terapisinin bilinci kapalı hastalara uygun olduğunu (madde 4), %83.3'ü müzik terapisinin çocukların rahatlamasına yardım etmede (madde 5) ve %96.7'si müziğın çocukların duygularını anlatmasına (madde 6) etkili bir yol olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 1. Katılımcıların tanıtıcı özelliklerinin dağılımı (n=30).

MESLEK	Sayı	%
Hemşire	17	56.7
Doktor	13	43.3
ÜNİTE		
Pediatri servisi	13	43.3
Çocuk cerrahi servisi	7	23.3
Pediyatrik yoğun bakım	2	6.7
Çocuk acil	3	10.0
Çocuk poliklinikleri	5	16.7
Toplam	30	100

Tablo 2. Katılımcıların çalışma ortamınızda sürekli müzik yayını isteme durumu (n=30).

Sürekli müzik yayını isteme	Sayı	%
Evet	23	76.7
Hayır	7	23.3
Toplam	30	100

Tablo 3. Katılımcıların servisteki hastaya müzik terapisi önerme ve ne sıklıkla önereceği konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=30).

Müzik terapisi önerme durumu	Sayı	(%)
Terapi için her gün öneride bulunanlar	18	60.0
Haftada 2-3 kez öneride bulunanlar	9	30.0
Terapiyi önermeyenler	3	10.0
Toplam	30	100

Tablo 4. Katılımcıların müzik terapisinin kimlere uygulanması gerektiği konusundaki görüşlerinin dağılımı(n=30).

Uygulanması düşünülen durumlar	Sayı	%
Prematüre bebekler	1	3.3
Preop hastalar	5	16.7
Anksiyete	9	30.0
Yoğun bakım hastaları	4	13.3
Rehabilitasyon	2	6.7
Ağrı	6	20.0
Depresyon	3	10.0
Toplam	30	100.0

Tablo 5. Katılımcıların müzik terapisi hakkındaki düşünceleri (n=30).

Müzik Terapisi Hakkındaki Düşünceler	Katılıyorum		Katılmıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%
1.Müzik terapisi hastadaki ağrıyı azaltmada yardım edebilir.	29	96.7	1	3.3
2.Müzik terapisi hastaların hastaneye yatmalarında baş etmelerinde yardım edebilir.	28	93.3	2	6.7
3.Müzik terapisi tıbbi tedavi alan çocukların dikkatini başka yöne çekmeye yardım edebilir.	30	100.0	-	-
4.Müzik terapisi bilinç kaybı olan çocuklar için uygundur.	24	80.0	6	20.0
5.Müzik terapisi çocukların rahatlamasına yardım etmede etkili bir Yoldur.	25	83.3	5	16.7
6.Müzik terapisi çocukların duygularını anlatmasına yardım edebilir.	29	96.7	1	3.3
7.Müzik terapisinin preterm bebeklere uygulanmaması gerekir.	3	10.0	27	90.0
8.Müzik terapisi diğer terapilerle bir arada kullanılmalıdır.	26	86.7	4	13.3
9.Müziğin sadece belirli türleri bir müzik terapisinde kullanım için uygundur.	16	53.3	14	46.7
10.Müzik terapisi sadece uzman kişiler tarafından uygulanabilir.	20	66.7	10	33.3
11.Müzik terapisi sadece hasta kişiler için faydalıdır.	5	16.7	25	83.3
12.Herhangi bir hasta müzik terapisi için uygun bir adaydır.	12	40.0	18	60.0
13.Tıbbi tedaviye başlandığı zaman müzik terapisi faydalıdır.	28	93.3	2	6.7
14.Müzik terapisi iyi bir uygulamadır fakat maliyeti uygun değildir.	6	20.0	24	80.0
15.Her hastanede müzik terapi servisi sağlanması gerekir.	26	86.7	4	13.3

TARTIŞMA

Pediyatri kliniklerinde çalışan hemşire ve doktorların %73.3'ü daha önce müzik terapisini duyduklarını ve %23.3'ü müzik terapisini duydukları yer olarak sağlık çalışanı arkadaşlarını, %16.7'si televizyonu belirtmişlerdir. Hillmer (2003)'ün çalışmasında katılımcıların büyük bölümü (%98.04) müzik terapisini daha önce duyduklarını ve katılımcıların %65'i müzik terapisi hakkındaki bilginin müzik terapistinden, %24'ü sağlık çalışanlarından, %17'si makalelerden, %10'ü arkadaşlarından ve %3'ü televizyondan alınabileceğini belirtmişlerdir¹. Araştırma bulguları çalışmamızı desteklemektedir. Müzik terapisi uygulamaları yurt dışında yenidoğan üniteleri ve yoğun bakım ünitelerinde yaygın olarak

kullanılmaktadır. Sağlık çalışanlarının araştırma sonuçlarını takip etmeleri ve müzik uygulaması ile ilgili haberlerin televizyonda yayınlanması ile müzik terapisi tanınmıştır.

Araştırmaya katılan hemşire ve doktorların, %76.7'sinin çalışma ortamlarında sürekli olarak müzik yayını istedikleri tespit edilmiştir. Müziğin sakinleştirici özelliği nedeniyle çalışma sırasında müzik yayınının yapılması çalışanların motivasyonlarını artırarak, daha rahat bir ortamda çalışma sağlayacağı düşünülmektedir.

Katılımcıların %90'ının servislerindeki hastalara müzik terapisini önerdikleri görülmektedir. Müziğin sakinleştirici özelliği nedeniyle sağlık çalışanları, hastalarına müzik terapisini önerebileceği şeklinde yorumlanmıştır. Araştırmaya katılan doktor ve hemşirelerin %60'ı müzik terapisinin hastalara her gün uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir. Müzik

uygulanmasının olumlu sonuçları nedeniyle her gün uygulanabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmada kapsamındaki katılımcılar müzik terapisinin uygulandığı durumları; %30 anksiyete, %20 ağrı durumları, %16.7 pre-operatif hastalar, %13.3 yoğun bakım hastaları, %10 depresyondaki kişiler olarak ifade etmişlerdir. Müzik, özellikle stresli işlemlerden sonra prematüre bebeklerde sakinleştirici bir yöntem olarak belirlenmiştir⁶. Müzik dinlemenin ağrı ve anksiyete durumlarında rahatlama, sedasyonu artırma, hastanın rahatlamasına yardım etme gibi geniş oranda terapotik etkileri bildirilmektedir⁷. Araştırma bulguları çalışmamızı desteklemektedir. Müzik terapisi stres yaratan durumlarda kullanılabilir şeklinde yorumlanmıştır.

Katılımcıların, %96.7'si müzik terapisinin ağrıyı azaltmada etkili olabileceğini belirtmişlerdir. Eğitim ve müziğin gebelerin doğum ağrıları nedeniyle endişe duymalarını azaltarak, ağrının yarattığı sıkıntıların azaldığını belirtmiştir². Ersanlı'nın çalışması araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Müziğin dikkati başka yöne çekme özelliği ve kişiyi ağırlı uyarandan uzaklaştırarak rahatlama sağlayabileceğini düşünülmüştür.

Araştırmacıların %93.3'ü hastaneye yatmada müziğin baş etmeye yardım ettiğini ifade etmişlerdir. Walworth (2005), sakinleşme ihtiyacı olan çocuklara destek olarak müzik terapisinin kullanımını rapor etmiştir¹⁰. Evans (2002) müziğin, rutin klinik bakım süresince çok etkili olabildiğini ve stresli olaylarla kullandığı zaman stresin etkisini azalttığını göstermiştir¹¹. Araştırma sonuçlarımız Walworth (2005) ve Evans (2002)'in çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Çocuklar için hastaneye yatma gibi stresli olaylar da müzik terapisinin baş etmede yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Hemşire ve doktorların tamamı müzik terapisinin tıbbi tedavi alan çocuklarda dikkati başka yöne çekmede etkili olabileceğini belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada, müziğin gevşeme ya da dikkati başka yöne çekmede etkisi olduğu tespit edilmiştir¹². Araştırma bulguları çalışmamızı desteklemektedir. Müzik, yaşamımızın bir parçası olarak görülmekte, hem beyinsel hem de fiziksel olarak bizi etkilediği kabul edilmektedir. Müzik ile beyin dalgalarındaki hareketlenmede sakinlik meydana gelmektedir.

Hemşire ve doktorların %80'i müzik terapisinin bilinci kapalı hastalara uygun olduğunu belirtmişlerdir. Hillmer (2003)'in çalışmasında bilinci kapalı hastalara müzik terapisi uygulanması ile ilgili önemli bir farklılık bulunmuştur¹. Araştırma sonucu çalışmayı desteklemektedir. Bilinci kapalı hastalarda müzik terapisi uygulamasının uyarıcı sağlama açısından etkili olacağı düşünülmektedir.

Katılımcıların %83.3'ü müzik terapisinin, çocukların rahatlamasına yardım etmede, etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Hakverdioğlu, Demir ve Ulusoy "Yoğun Bakım Hemşirelerinin Fiziksel Kısıtlamaya İlişkin Bilgilerinin Değerlendirilmesi"

konulu çalışmalarında, fiziksel kısıtlama uygulamadan önce uygulanması gereken alternatif yöntemler nelerdir?" sorusuna, hemşirelerin %2.9'u "sakinleşmesine yardımcı olmak amacıyla müzik dinletmek, şeklinde yanıtlamışlardır¹³. Bu çalışma farklı dizayn edilen bir çalışma olmakla birlikte hastaları sakinleştirmek için müzik tedavisi uygulanmıştır. Müzik uygulamasının sakinleştirici ve dikkati dağıtıcı özelliği nedeniyle, çocukların rahatlamasında kullanımı düşünülmektedir şeklinde yorumlanmaktadır.

Çalışmada katılımcıların %96.7'si müziğin çocukların duygularını anlatmasında, etkili bir yol olduğunu belirtmişlerdir. Hendon ve Bohon (2007)'in hastaneye yatan çocuklarda oyun ve müzik terapisi sırasındaki ruhsal farklılıklar ile ilgili çalışmalarında, hastaneye yatan çocuklarda, müzik terapisinin oyun terapisinden daha fazla çocukları mutlu ettiğini belirtmişlerdir¹⁴. Müziğin sakinleştirici özelliği terapotik bir ortam sağlanarak çocuklara müzik dinletilmesi, çocuklarda rahatlama ve duygularını ifade şansı vereceği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamındaki hemşire ve doktorların %90'ı preterm bebeklere müzik terapisi uygulanmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. On klinik çalışmanın meta-analizi, müzik terapisinin, prematüre bebekler için önemli klinik yararları olduğunu göstermiştir¹⁵. Kilo alma, emmede artma, hastanede yatmanın azalması gibi uzun dönemli etkileri ve oksijenasyon, kalp atımı, davranış skorları gibi kısa dönemli etkileri olumlu yönde belirlenmiştir¹⁶. Birçok literatür de preterm bebekler için müzik kullanımını destekliyor fakat bazı uzmanlar yenidoğan yoğun bakım ünitesindeki bebekler için müziğin aşırı uyarıcı olduğunu konusunda endişe duymaktadırlar belirlenmiştir¹⁷⁻²⁰. Araştırma bulguları çalışmamızı desteklemektedir.

Katılımcıların %86.7'si müziğin diğer terapilerle kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. Cevasco (2006)'ın çalışmasında kanguru bakımı, müzik tedavisi, gelişimsel bakım gibi farklı alternatif tedavileri bir arada kullanmışlardır⁹. Bu çalışma farklı dizayn edilen bir çalışma olmakla birlikte diğer alternatif tedavilerin bir arada kullanımı yer almaktadır. Araştırma sonuçları çalışma ile benzerlik göstermektedir. Müzik terapisinin diğer tamamlayıcı ve alternatif tedavi yöntemleri ile birlikte kullanımı daha olumlu sonuçlar vereceği için diğer tedavilerle kullanılması gerektiği şeklinde düşünülmektedir.

Katılımcıların %80'i müzik terapisinin maliyetinin olmadığını ifade etmişlerdir. Son yıllarda araştırmacılar, müzik ile sağlık prosedürleri arasında yakın bir ilişki olduğunu, sağlığın her alanında kullanılabileceğini, ağrısız, güvenli, ucuz, yan etkisi olmayan bir tedavi yöntemi olduğunu belirtmişlerdir^{21,22}. Uçan'ın çalışma sonuçları araştırmamız ile benzerlik göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonuçları, çocuklarda hastaneye yatmada baş etme, işlemler sırasında dikkati başka yöne çekme-stresi azaltma, çocukların duygularını ifade etme, sakinleşmelerine yardım etmeye ilişkin durumları ortaya koyarak, yapılabilecek girişimlerin belirlenmesine ışık tutacaktır. Değişik müzik türleri ile ilgili araştırmaların yapılması, hastane ortamında kullanımı ile sağlık çalışanlarının bilinçlendirilmesi oldukça önemlidir.

KAYNAKLAR

- Hillmer MG. Survey of nurses' attitudes and perceptions toward music therapy in the hospital setting. The Degree of Master, Kansas: In Music Education and Music Therapy and The Faculty of The Graduate School of The University of Kansas, 2003.
- Ersanlı C. İndiksiyon uygulanan primipar gebelere travayda verilen eğitim ile dinletilen müziğin doğum sürecine etkisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği, 2007.
- Özçevik A. Müzikle tedavi ve öğrenciler üzerindeki terapik etkileri. Yüksek lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- Uçan Ö, Owayolu N. Müzik ve tıpta kullanımı. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2006;1: 1.14-22.
- Gözüm S, Zeyneloğlu S. Hastanelerde bir girişim olarak müziğin kullanımı. [Http://www.thdizmir.org/index/08.01.2010](http://www.thdizmir.org/index/08.01.2010).
- Butt ML. The effect of music on preterm infant behaviour, The Degree of Master, Canada: Canada Queen's University, Kingston, 1998.
- Stouffer JW, Shirk BJ, Polomano RC. Practice guidelines for music interventions with hospitalized pediatric patients. J Pediatr Nurs 2007;22:448-56.
- Arnon S, Shapsa A, Forman L, et al. Live music is beneficial to preterm infants in the neonatal intensive care unit environment. Birth 2006;33:131-6.
- Cevasco AM. The effects of mothers' singing on full-term and preterm infants and maternal emotional responses. J Music Ther 2008;45(3):273-306.
- Walworth DD. Procedural-support music therapy in healthcare settings: A cost-effectiveness analysis. J Pediatr Nurs 2005;20:276-84.
- Evans D. The effectiveness of music as an intervention for hospitalized patients: A systematic review. J Adv Nurs 2002;5:8-18.
- Yıldırım G, Hotun Şahin N. Doğum ağrısının kontrolünde hemşirelik yaklaşımı. CÜ Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2003;7(1):14-20.
- Hakverdioğlu G, Demir A, Ulusoy MF. Yoğun bakım hemşirelerinin fiziksel kısıtlamaya ilişkin bilgilerinin değerlendirilmesi. Türkiye Klinikleri J Med Sci 2006;26:634-41.
- Hendon C, Bohon LM. Hospitalized children's mood differences during play and music therapy. Child Care Health Dev 2007;34:141-4.
- Standley JM. A meta-analysis of the efficacy of music therapy for premature infants. J Pediatr Nurs 2002;17: 107-13.
- Standley JM. The effect of music and multimodal stimulation on physiological and developmental responses of premature infants in neonatal intensive care. J Pediatr Nurs 1998; 24:532-8.
- Bremmer P, Byers JF, Kiehl E. Noise and the premature infant: Physiological effects and practice implications. J Obstet Gynecol Neonatal Nurs 2003;32(4):447-54.
- Graven SN. Sound and the developing infant in the NICU: Conclusions and recommendations for care. J Perinatol 2000;20(8):88-93.
- Philbin MK, Gray L. Changing levels of quiet in an intensive care nursery. J Perinatology 2002;22(6): 455-60.
- Diana ON. Music as a health patterning modality for preterm infants in the NICU. The Degree of Doctor of Philosophy, Minnesota: 2008.
- Allen K, Golden LH, Izzo JL, et al. Normalization of hypertensive responses during ambulatory surgical stress by perioperative music. Psychosom Med 2000;63:487-92.
- White JM. State of the science of music interventions. Critical care and perioperative practice. Crit Care Nurs Clin North Am 2000;12(2):220-5.

YAZIŞMA ADRESİ

Öğr. Gör. Sebahat Altundağ DÜNDAR
Pamukkale Üniversitesi, Denizli Sağlık Yüksekokulu,
DENİZLİ, TÜRKİYE

E-Posta : sebaltundag@yahoo.com

Geliş Tarihi : 05.07.2010

Kabul Tarihi : 04.09.2011